

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista. Lain mukaan uusien tuotantotoiminnassa käytettävien rakennusten, koneiden ja laitteiden hankintamenoista vuosilta 1993 ja 1994 tehtävien poistojen enimmäismäärät korotettaisiin kaksinkertaisiksi säännönmu-

kaisten poistojen enimmäismääriin verrattuna. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin verovuosilta 1993 ja 1994 sekä eräissä tapauksissa myös verovuodelta 1995 toimitettavissa verotuksissa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Esitykseen johtaneet syyt

Taloudellisen toimeliaisuuden edistämiseksi hallitus on päättänyt ryhtyä investointeja kannustaviin ja työllisyyttä parantaviin toimenpiteisiin. Hallituksen eduskunnalle 19 päivänä helmikuuta 1993 antamassa vuoden 1993 toisessa lisätalousarvioesityksessä on ehdotettu toimenpiteitä tuotannollisten investointien tukemiseksi, työllisyyden parantamiseksi sekä rahoitusvaikeuksiin joutuneiden ja velkaantuneiden yritysten auttamiseksi. Valtioneuvosto on lisäksi 4 päivänä helmikuuta 1993 tehnyt periaatepäätöksen, jonka mukaan arvonlisäverouudistukseen liittyvää tuotannollisten investointien verovähennysoikeutta aikaistetaan siten, että vähennyksen saa tehdä jo helmikuun 1993 alusta toteutettavista kone- ja laiteinvestoinneista.

Yritysten tuloverotusta koskevana toimenpiteenä on päätetty ehdottaa uusien tuotannollisten investointien hankintamenoista tehtävien enimmäispoistojen väliaikaista korottamista.

1.2. Nykytila

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 34 §:n mukaan (1539/92), tehtaana tai työpajana käytettävän rakennuksen hankintamenosta verovuonna tehtävän poiston suuruus saa olla enintään 7 prosenttia rakennuksen poistamatomasta hankintamenosta. Tuotantotoiminnassa käytettävät koneet ja laitteet sisältyvät elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 30 §:ssä tarkoitettuun menojäännökseen, josta poistot tehdään yhtenä eränä. Verovuoden poiston suuruus saa olla enintään 30 prosenttia menojäännöksestä.

Aikaisempia tuloverotusta koskevia veronhuojennuslakeja, joilla on pyritty elinkeinotoiminnan edistämiseen ja työllisyyden turvaamiseen matalasuuhdanteen aikana, ovat olleet:

— uusista teollisuusrakennuksista myönnettävistä veronhuojennuksista annettu laki (535/76), jota on sovellettu vuosilta 1976—1980 toimitettavissa verotuksissa,

— eräiden tuotannollisten investointien hankintamenojen poikkeuksellisesta vähentämis-

tä verotuksessa annettu laki (971/78), jota on sovellettu vuosilta 1978—1982 toimitettavissa verotuksissa, ja

— teollisuusinvestointien veronhuojennuksista annettu laki (351/82), jota on sovellettu vuosilta 1982—1986 toimitettavissa verotuksissa.

Kehitysalueille tehtäviä investointeja on lisäksi tuettu useilla veronhuojennuslaeilla, joista viimeisin on kehitysalueiden veronhuojennuksista annettu laki (1073/89). Lakia sovelletaan verovuosilta 1990—1997 toimitettavissa verotuksissa.

1.3. Ehdotetut muutokset

Ehdotuksen mukaan tuotannollista toimintaa harjoittava verovelvollinen saisi tehdä vuonna 1993 tai 1994 käyttöön ottamansa tehtaan tai työpajan hankintamenosta säännönmukaiseen poistoon verrattuna kaksinkertaisen poiston enintään kahtena verovuotena. Poisto-oikeuden kaksinkertaistaminen merkitsisi sitä, että rakennuksen poistamatta olevasta hankintamenosta saataisiin tehdä säännönmukaisen 7 prosentin poiston sijasta enintään 14 prosentin vuotuinen poisto. Korotettu poisto-oikeus koskisi myös tuotannollisessa toiminnassa käytettäviä koneita ja laitteita. Laissa tarkoitettujen koneiden ja laitteiden vuotuinen enimmäispoisto olisi siten 30 prosentin sijasta 60 prosenttia.

Laki koskisi vain vuosina 1993 ja 1994 tehtäviä investointeja. Lyhyellä määräajalla pyritään aikaansaamaan tuotannollisten investointien nopea ja suhdannepoliittisesti oikea-aikainen käynnistyminen. Ehdotettua määräaikaisuutta puoltaa myös se, että verovuonna 1993 muodostettavat siirtymävaraukset ovat käytettävissä jo vuodesta 1994 lähtien. Siirtymävaraukset samoin kuin yrityksillä vielä jäljellä olevat investointivaraukset on käytettävä tai luettava veronalaiseksi tuloksi viimeistään verovuonna 1997. Laajennettujen poisto-oikeuksien ulottaminen ehdotettua suuremmassa määrin samaan ajanjaksoon, jolloin varauksia on tarkoitettu käytettäväksi keskeisesti myös käyttöomaisuusinvestointien hankintamenojen kattamiseen, saattaisi vaikeuttaa varausjärjestelmän purkamista.

Lakiehdotus poikkeaa aikaisemmista veronhuojennuslaeista siinä, että veronhuojennukset

on pyritty aikaisempaa tarkemmin kohdistamaan tuotannollisessa toiminnassa käytettävään käyttöomaisuuteen. Korotettu poisto-oikeus olisi veroetuna erityisesti rakennusten osalta aikaisemmassa veronhuojennuslainsäädännössä myönnettyjä vapaita poistoja ja hankintavarausta suppeampi. Laissa tarkoitettujen investointien olisivat sen sijaan jokseenkin samoja kuin edellä mainituissa veronhuojennuslaeissa. Aikaisempien lakien perusteella muodostunutta oikeuskäytäntöä voitaisiin tältä osin käyttää apuna nyt ehdotettavan lain soveltamisessa.

Korotettuun poistoon oikeuttavien koneiden ja laitteiden osalta ehdotettu laki olisi aikaisempaa teollisuusinvestointien veronhuojennuksista annettua lakia väljempi, sillä korotetun poisto-oikeuden edellytykseksi ei asetettaisi koneen tai laitteen sijoittamista veronhuojennuksen piiriin kuuluvaan uuteen rakennukseen. Myöntämällä korotettu poisto kuitenkin vain verovelvollisen omassa käytössä olevasta käyttöomaisuudesta, on pyritty osaltaan rajoittamaan veroetu vain Suomessa tapahtuvaa tuotannollista toimintaa koskeväksi.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotettu poisto-oikeuksien korottaminen merkitsee julkisen talouden näkökulmasta verokertymän osittaista lykkääntymistä myöhemmän ajankohtaan. Laissa tarkoitettujen rakennusten ja koneiden poistoasteiden kaksinkertaistamisen voidaan arvioida lisäävän teollisuuden poistomahdollisuuksia noin 3 000 miljoonalla markalla. Huolimatta teollisuuden kannattavuuden parantumisesta osa yrityksistä ei kykene hyödyntämään lisävähennysmahdollisuutta esimerkiksi toiminnan tappiollisuuden johdosta. Poisto-oikeuksien lisäämisen voidaan arvioida pienentävän yrityksiltä kerättäviä veroja vuodelta 1993 noin 200—300 miljoonalla markalla. Jos teollisuuden kannattavuus vuonna 1994 esitettyjen arvioiden mukaisesti edelleen paranee, veronhuojennusten arvioidaan pienentävän vuodelta 1994 verokertymää enintään 500 miljoonalla markalla. Vaikutuksen vuoden 1995 verotuottoon arvioidaan jäävän pienehköksi.

Veronhuojennusten soveltamisedellytysten tutkiminen ja huojennuskohteiden erillisseuran-

ta verotuksessa lisäävät työmäärää verohallinnossa. Lain lyhyen soveltamisajan vuoksi hallinnolliset lisäkustannukset jäänevät kuitenkin vähäisiksi.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Säännöksessä määritellään lain soveltamisala. Korotetun poiston voisi tehdä vain tuotannollista toimintaa harjoittava verovelvolinen. Veroetu ei koskisi siten esimerkiksi rahoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä. Laajennettu poisto-oikeus koskisi tuotannollisessa toiminnassa käytettäviä 2 ja 3 §:ssä tarkemmin määriteltäviä rakennuksia, koneita ja laitteita.

2 §. Säännöksen mukaan korotettu poisto-oikeus koskisi tehtaana tai työopajana käytettävää rakennusta, jonka rakentaminen on aloitettu aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Koska poisto myönnetään vakiintuneen käytännön mukaan rakennuksesta ensimmäisen kerran sen käyttöönottovuodelta, korotettu poisto saadaan tehdä rakennuksen valmistus- ja käyttöönottoajankohdasta riippuen joko molempina tai vain jälkimmäisenä säännöksessä tarkoitettuna verovuonna. Laissa ei ole asetettu edellytystä rakennuksen valmistusajankohdalle, joten korotettu poisto saadaan tehdä sellaisestakin rakennuksesta, joka otetaan käyttöön vasta verovuoden 1994 lopussa. Lain soveltamisajan päätyttyä poistojen tekemistä saataisiin jatkaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 34 §:ssä säädetyllä tavalla.

Lakia sovellettaisiin myös sellaisiin rakennuksiin, joiden tuotannollinen käyttö olisi alle puolet rakennuksesta. Jos rakennusta käytettäisiin osittain tuotannollisessa toiminnassa ja osittain muihin tarkoituksiin, korotettu poisto-oikeus myönnettäisiin siitä osasta rakennusta, jossa tuotannollista toimintaa harjoitetaan.

3 §. Säännös koskee koneista ja laitteista tehtäviä korotettuja poistoja. Edellytyksenä säännöksen soveltamiselle olisi, että kone tai laite on uusi. Korotettua poistoa ei siten voisi

tehdä käytettyinä hankittujen hyödykkeiden hankintamenoista. Lisäksi edellytetään, että konetta tai laitetta käytetään tehtaassa tai työopajassa. Rakennuksen, jossa konetta tai laitetta käytetään, ei kuitenkaan tarvitse olla uusi, joten korotettu poisto koskee muutakin kuin 2 §:ssä tarkoitettuun rakennukseen sijoitettavaa käyttöomaisuutta. Kone tai laite, johon korotettua poistoa sovelletaan, muodostaa verotuksessa erillisen poistokohteen. Se osa hankintamenoista, jota ei ole poistettu tämän lain nojalla, siirtyy vähennettäväksi osana irtaimen käyttöomaisuuden menojäännöstä.

4—6 §. Pykälissä on säännökset rakentamisen määrittelystä, poistojen kirjanpitosidonnaisuudesta, verotuksen toimittamista varten annettavista selvityksistä ja lain soveltamisvuosista. Rakentamisen määrittely vastaa teollisuusinvestointien veronhuojennuksista annetun lain vastaavaa määrittelyä, joten mainitun lain soveltamisessa muodostuneita tulkintoja voidaan soveltuvin osin noudattaa 4 §:n säännöstä tulkittaessa.

Tarkoituksena on, että laki koskee vuonna 1993 ja 1994 tehtäviä investointeja yrityksen tilikauden päättymisajankohdasta riippumatta. Korotettu poisto voitaisiin siten myöntää vielä verovuoden 1995 verotuksessa, kunhan laissa tarkoitettu rakennus, kone tai laite olisi otettu käyttöön vuoden 1994 aikana.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Elinkeinotoimintaa harjoittavalla verovelvollisella on oikeus verotuksessa vähentää vuosina 1993 ja 1994 käyttöön ottamiensa, tuotannollisessa toiminnassaan käyttämiensä rakennusten, koneiden ja laitteiden hankintamenoja tässä laissa säädetyllä tavalla.

2 §

Poiketen siitä, mitä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 34 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään, verovelvollisen tehtävana tai työpajana käyttämästä rakennuksesta verovuosina 1993 ja 1994 tehtävien poistojen suuruus saa olla enintään 14 prosenttia rakennuksen poistamatta olevasta hankintamenosta. Edellytyksenä korotetun poiston tekemiselle on, että rakennuksen rakentaminen on aloitettu 1 päivänä tammikuuta 1993 tai sen jälkeen. Jos käyttömaisuuteen kuuluvaa rakennusta käytetään vain osittain tuotannollisessa toiminnassa, poiston saa tehdä tuotannollista käyttöä vastaavasta osasta rakennuksen hankintamenoa.

3 §

Poiketen siitä, mitä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 30 §:ssä säädetään, tehtaassa tai työpajassa käytettävän uuden koneen tai laitteen hankintamenosta verovuosina 1993 ja 1994 tehtävien poistojen suuruus saa olla enintään 60 prosenttia koneen tai laitteen poistamatta olevasta hankintamenosta.

4 §

Rakentamisella tarkoitetaan tässä laissa sel-

laisten rakennustoimenpiteiden suorittamista, joihin rakennuslain (370/58) mukaan on haettava uudisrakennuksen rakentamiseen oikeutava rakennuslupa.

Rakentaminen katsotaan aloitetuksi, jolleivät erityiset seikat muuta osoita, kun rakennuksen perustustyöt on aloitettu. Rakennuksen perustustyöksi ei tällöin katsota mahdollisia kaivuu- tai louhintatöitä.

5 §

Edellytyksenä tässä laissa tarkoitettujen poistojen vähentämiselle verotuksessa on, että hankintameno on vähennetty samalla tavalla verovelvollisen kirjanpidossa. Verotuksen toimittamista varten verovelvollisen on esitettävä luotettava selvitys rakentamisen aloittamisen sekä rakennuksen, koneen tai laitteen käyttöönoton ajankohdasta. Koneiden ja laitteiden hankintamenot on verovelvollisen kirjanpidossa niin selvästi eriteltävä, että ne ovat helposti erotettavissa muista menoista.

6 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1993.

Lakia sovelletaan verovuosilta 1993 ja 1994 toimitettavissa verotuksissa. Poiketen siitä, mitä edellä on säädetty, lakia sovelletaan verovuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa, jos rakennus, kone tai laite on otettu käyttöön vuonna 1994 päätyneen tilikauden jälkeen, kuitenkin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1994.

Helsingissä 19 päivänä maaliskuuta 1993

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*